

— זוהר תהלים —

המאכל עקר מאכלו - נקרא שבועה, שכתוב (תהלים קמה) פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון. לא כתוב לכל חי אכילה, אלא רצון. אותו רצון ששם על אותו מאכל נקרא שבועה, ואפלו שאין לפני האדם אלא אותו מעט בכזית ולא יותר, הרי רצון השבע שם עליו. ומשום כך ומשביע לכל חי רצון. פתוב רצון, ולא אכילה. ועל זה וברכת ודאי, ומתחייב האדם לברך את הקדוש ברוך הוא פדי לתת שמחה למעלה.

ברך ברכת המזון בשמחה

פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון:

(קמה, טו): [זוהר ח"ב (דף ריח). זוהר תורה] רבי יוסי פתח ואמר (רות ג) ויאכל בעז וישת וייטב לבו, וביארו שבירך על מזונו, וזה הוא סוד שמי שמברך על מזונו זה מטיב אל לבו, ואיזו הוא לבו, כמו שכתוב (תהלים כז) לך אמר לבי, וכתוב (שם עג) צור לבבי וגו' קצו וכשביל שברכת המזון חביבה לפני הקב"ה, כל מי שמברך על שובע מטיב ומשמח למקום אחר קצו וסימנך סעודות של שבת שמקום אחר נהנה מזאת השביעה והשמחה, וכאן בסעודת חול היה נהנה מקום ההוא מן ברכת השביעה של אותו צדיק בעז, וזהו וייטב לבו, ומה הטעם, לפי שמזונותיו של אדם קשה לפני הקב"ה, וכיון שהאדם

האילן שמזון כלם בו. [וטעם הדבר (תהלים סח) ברוך ה' יום יום] ואף על גב שנמצא עמו, צריך לבקש לפני הקדוש ברוך הוא ולהתפלל תפלה על המזון בכל יום, כדי שימצאו על ידו ברכות כל יום ויום למעלה, וזהו (שם סח) ברוך ה' יום יום. ועל זה לא צריך לאדם לבשל מזון מיום ליום אחר, שלא לעכב יום ליום אחר. זהו שכתוב ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו. יום ביומו דוקא, חוץ מערב שבת לשבת, כמו שבארנו. ואז נמצא הקדוש ברוך הוא מלא ברכות בכל יום, ואז כתוב פותח את ידך וגו'. מה זה רצון? אותו רצון שנמצא מהעתיק הקדוש, ויוצא ממנו רצון להמציא מזון לכל. ומי ששואל מזונות בכל יום ויום, ההוא נקרא בן נאמן, בסוד שבשבילו נמצאים ברכות למעלה.

לברך על כפי רצונו אפילו אינו שבע - ומשביע לכל חי רצון

פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון (קמה,

טו): [זוהר שמות פ' תרומה (דף קנ"ג ע"ב)]

פתח רבי חייא ואמר, (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך וגו'. וכי עד שלא אוכל אדם לשבעה ותתמלא כרסו לא יברך את הקדוש ברוך הוא?! (אם כך) במה נבאר ואכלת ושבעת, ואחר כך וברכת? אלא אפלו לא יאכל אדם אלא כזית, ורצונו עליו, וישים את אותו

זו הזוהר

המלאכים אשר לה כמובא לקמן:

קצו. זו מדת המלכות שורש דוד: קצו. פי' למדת המלכות והשכינה הקדושה עם מחנות

בְּכֹל דְּרָכָיו יְחַסֵּד בְּכֹל מַעֲשָׂיו: יי קְרוֹב יְהוָה לְכֹל קְרָאָיו לְכֹל אֲשֶׁר

זוהר תהלים

סעודת מצוה של שבת, כמו שנתבאר. מי שמברך להקב"ה מתוך השובע צריך לכוון לבו ולהשים רצונו בשמחה, ולא יהיה נמצא בעצבות אלא שיברך ברכת המזון בשמחה, וישים מחשבתו בסוד הזה שהוא נותן עכשיו הנאה למקום אחר ההוא בשמחה ובטוב עין, וכמו שהוא מברך בשמחה ובטוב עין כך ינתן לו בשמחה ובטוב עין, ולפיכך לא יהיה נמצא בעצבות כלל אלא בשמחה ובדברי תורה, וישים לבו ורצונו לתת ברכה זו בסוד המקום ההוא שנצרך:

ועוד סוד זה כאן, ארבע מרכבות השולטות בארבעה צדדי העולם

אוכל ושותה ומברך, ברכה זו עולה ומקום ההוא נהנה מאותן דברי הברכה העולים מן השובע, נמצא שנהנה מהמזון מלמטה ומלמעלה קצת וזהו סוד בין החברים, סוד אחד שבחול אין נהנה מקום ההוא אלא מן דברי ברכת המזון העולים מן השובע, וכל דברי הברכה מתעטרים שהם רוח שובע בשמחה, ומקום ההוא נהנה מהם, ובשבת הוא סוד אחר, שנהנה מן המזון ממש ומן השמחה של סעודת מצוה של שבת, ובכל נמצאת הנאתו כלולה מלמעלה ומלמטה קצת וזהו הסוד (דה"א כט) כי ממך הכל ומידך נתנו לך ודאי מוסב על הנאתו הזאת בשמחת

זיו הזוהר

ע"י שהאדם עוסק בתורה ותפלה ומצות בכח הרוחניות שקבל מן המאכל, ולכן באכילה מרויח האדם ומוסיף כח בנשמתו ע"י הברכות שמברך ברכת הנהנין, כי ע"י הברכות לוקחת הנפש חלק הרוחני והוא מזון הנפש, ולכן כל מה שאוכל אדם בחול יותר מקיום נפשו נקרא המותר פרש חגיכם ומוסיף כח לחיצונים, וע"ז כתוב צדיק אוכל לשובע נפשו וגו', ומה שאוכל בשבת ויו"ט הכל הוא רוחניות ונבלע באיברים, וזה היה טעם שמאי שהיה לוקח ביום א' לכבוד שבת וכשהיה מוצא ביום ב' יותר נאה אכל הראשון, לפי שהיה סובר שכיון שלקחו לכבוד שבת חל עליו קדושות שבת, ואפילו אוכלו בחול נבלע באיברים: קצט. פי' שבשבת מקום ההוא נהנה מלמטה היינו מן טעם רוחניות המאכל, ומלמעלה היינו מן רוחניות השמחה וגם מן הברכות ודברי תורה: ר. כי הלא טעם המאכל הן ניצוצות הקדושות שבו ממנו הכל:

קצת. מלמטה היינו מן טעם גשמיות המאכל, ומלמעלה היינו מן השפע שמקבל ומתברך ע"י ברכת המזון, כתב המקמ"ל וז"ל הרב בשה"כ, דע כי כל מה שאדם אוכל בחול הרוב הולך לחיצונים, ואין רוחניות כי אם מה שהוא הכרחי למזון הנפש כדי שלא תפרד, והמותר מוסיף כח לחיצונים וליצה"ר, וכל מה שאוכל בשבת הוא רוחני אע"פ שאוכל יותר מן הצורך הכל נבלע באיברים, ואלו שעושים בחול כמו בשבת ויו"ט ג' ימים אחר הקבורה נבקע הכרס ואומר לו טול מה שנתת בי, ואל יחשוב האדם שהקב"ה רוצה שיאכל להנאת גופו אלא לתקן, כי בחטא אדה"ר נתערב טו"ר ונתקלקל אפילו דומם וצומח, והעירוב הוא שניצוצות קדושה נתערבו אפילו בדומם כמש"כ ארורה האדמה בעבורך, ולכן סדר השי"ת בעולמו שמן הדומם והצומח יתקיימו הבעלי חיים וכשהאדם יאכל הב"ח ישאר בו הרוחניות ועי"ז הניצוצות שנאבדו בזמן אדה"ר חוזרים להקדושה

יִקְרָאֵהוּ בְּאֵמֶת: יֵשׁ רְצוֹן יִרְאִיו יַעֲשֶׂה וְאֵת שְׁוַעְתָּם יִשְׁמַע וַיִּוְשִׁיעֵם: כ שׁוֹמֵר

זוהר תהלים

דְּבָרִים שֶׁל מַעְלָה, בֵּין בְּמַעֲשֵׂה בֵּין בְּדַבּוֹר - אִם אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה אוֹ אוֹתוֹ דְּבוֹר לֹא נַעֲשֶׂה כְּרֵאוֹי, לֹא מְעוֹרֵר דְּבַר. כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם הוֹלְכִים לְעוֹרֵר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת דְּבַר שְׁלֹמֶעֱלָה, אֲבָל מְעַטִּים אֵלּוּ שְׁיֹדְעִים לְעוֹרֵר, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קְרוֹב לְכָל הַיּוֹדְעִים לְקַרְא לוֹ וּלְעוֹרֵר הַדְּבַר כְּרֵאוֹי. אֲבָל אִם לֹא יוֹדְעִים לְקַרְא לוֹ, הוּא אֵינּוּ קְרוֹב, שְׁפָתוֹב (שם קמה) קְרוֹב ה' לְכָל קְרָאֵיו וְגו'. מַה זֶה בְּאֵמֶת? שְׁיֹדְעִים לְעוֹרֵר דְּבַר אֵמֶת כְּרֵאוֹי, וְכֵן בְּכָל.

קְרָאֵהוּ בְּאֵמֶת - בְּחַתִּימָה שֶׁל חוֹתֶמֶת הַמֶּלֶךְ

קְרוֹב ה' לְכָל קְרָאֵיו וְגו' (קמה, יח): [זוהר דברים האדרא זוטא קדישא (דף רצ"ז).] אֲשֶׁרֵי חָלְקוּ שֶׁל מִי שֶׁקּוֹרֵא לְמֶלֶךְ וַיִּוְדַע לְקַרְא כְּמוֹ שְׁצָרִיף. וְאִם הוּא קוֹרֵא וְלֹא יוֹדַע לְמִי קוֹרֵא, מְתַרְחֵק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמֶּנּוּ, שְׁפָתוֹב (תהלים קמה) קְרוֹב ה' לְכָל קְרָאֵיו וְגו'. קְרוֹב ה' לְכָל קְרָאֵיו, לְמִי קְרוֹב? חֲזוֹר וְאָמַר, לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאֵמֶת. וְכִי יֵשׁ מִי שֶׁיִּקְרָא לוֹ בְּשֶׁקֶר? אָמַר רַבִּי אֲבָא, כֵּן, אוֹתוֹ מִי שֶׁקּוֹרֵא וְלֹא יוֹדַע

עִם מַחְנוּתֵיהֶן נִיזוֹנֵין מִן בְּרַכַּת הַמְּזוֹן שֶׁל שׁוֹבְעִיָּא וּבאוֹתָן הַתִּיבוֹת שֶׁל בְּרוּךְ אַתָּה נֶהֱנִין וְנִתְחַזְקִין וְנִתְעַטְרִין בֵּהֶן, וּמִי שֶׁמְבַרֵךְ צָרִיךְ לְבַרֵךְ בְּרַצוֹן שֶׁל שִׂמְחָה וּבטוֹב עֵין, וְע"ז כְּתוּב (משלי כב) טוֹב עֵין הוּא יְבוֹרֵךְ וְכֹאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל בְּסוּף הַמְּקַרָּא שֶׁכְּתוּב כִּי נִתֵּן מִלַּחְמוֹ לְדַל, שֶׁאִם לֹא יְפוֹרֵשׁ כְּרֵי הַלֵּא מְקַרָּא זֶה אֵין תַּחֲלָתוֹ סוּפוֹ וְאֵין סוּפוֹ תַּחֲלָתוֹיֵי אֵלּא טוֹב עֵין כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר הוּא יְבַרֵךְ וְדֹאֵי בְּעֵין טוֹבָה בְּשִׂמְחָה, וְאֵין זֶה עַל חֲנַם לְבַרֵךְ בְּשִׂמְחָה, שֶׁהֵרִי מְזַאת הַבְּרַכָּה וּמְזַאת הַשִּׂמְחָה נִתֵּן מִלַּחְמוֹ לְדַל, הֵינּוּ הַמְּקוֹם שֶׁנֶּצְרָךְ לְהִיּוֹת נִיזוֹן מִכֹּל הַצַּדִּידִים, הוּא הַמְּקוֹם שֶׁאֵין לוֹ מַעֲצָמוֹ כְּלוּם, הוּא הַמְּקוֹם שֶׁנֶּהֱנֶה מִכֹּל הַצַּדִּידִים וְנִכְלָל מִכֹּל הַצַּדִּידִים: עֲנִינִים הַאֵלֶּה לֹא נִמְסְרוּ אֵלּא לְחַכְמִים הַיּוֹדְעִים סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים וְדַרְכֵי הַתּוֹרָה.

קְרוֹב ה' לְכָל קְרָאֵיו - שְׁיֹדְעִים לְעוֹרֵר דְּבַר אֵמֶת כְּרֵאוֹי

קְרוֹב ה' לְכָל קְרָאֵיו וְגו' (קמה, יח): [זוהר במדבר פ' חקת (דף קפ"ג).] מְכַאֵן לְמַדְנֵנוּ (כא ראה), כָּל מִי שֶׁרוֹצֵה לְעוֹרֵר

זו הזוהר

רעה בשל אחרים, זה שכרו שהוא יבורך, ולפי"ז אין נצרך כאן עוד הנתינת טעם כי נתן מלחמו לדל, אבל לפי הדרש של יברך שפיר, שמי שהוא טוב עין שמח בחלקו ומברך ברהמ"ז בשמחה, הוא ראוי לברך, כיון שע"ז נתן מלחמו לדל, היינו מדת המלכות והשכינה הקדושה כמו שמבאר:

רא. פי' מן ד' ברכות שבברכת המזון נהנין גם ד' המרכבות כמו שנהנית מהן השכינה: רב. היינו כמו שנדרש א"ת יבורך אלא יברך: רג. פי' שאם לא תדרוש א"ת יבורך אלא יברך: רד. כי הלא התחלת הפסוק הוא משפט שלם, שמי שהוא טוב עין היינו שהוא בשמחה ושומח בחלקו ואין עינו